

FOL

ÇAĞDAŞ KİTA FELSEFESİ
BERGSON'DAN DERRIDA'YA

FOL® 95

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

FELSEFE 92
ZEYNEP DİREK KİTAPLIĞI 01

ÇAĞDAŞ KİTA FELSEFESİ –BERGSON’DAN DERRIDA’YA–
ZEYNEP DİREK

YAYINA HAZIRLAYAN: EBUBEKİR DEMİR
REDAKSİYON: KEMAL TOKGÖZ
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-625-7307-14-7

BASKI: AYRINTI BASIM YAY. VE MAT. HİZ. SAN. TİC. A.Ş.
MATBAA SERTİFİKA NO: 49599

1. BASKI: ŞUBAT 2021

İLETİŞİM ADRESLERİ
CİNNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

ÇAĞDAŞ KİTA FELSEFESİ
BERGSON'DAN DERRIDA'YA

ZEYNEP DİREK

ZEYNEP DİREK

İstanbul doğumlu (1966). Annesi felsefe öğretmeni Nuran Direk, babası yüksek kimya mühendisi Altay Direk'tir. Adnan Celalettin Sayhan İlkokulu'nu bitirdi (1977). Ortaöğrenimini Galatasaray Lisesi'nde, yükseköğrenimini Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde tamamladı (1990). Aynı üniversitede felsefe alanında yüksek lisans derecesi aldı (1992). Doktora eğitimine Kanada'da, University of Western Ontario'da başladı. 1995-1996 yıllarında Paris'te Jacques Derrida'nın derslerini takip etti. Doktora derecesini University of Memphis'ten aldı (1998). Galatasaray Üniversitesi'nde görev yaptı (1998-2014). 2010 yılında profesör ünvanını aldı. 2014 yılından itibaren Koç Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde öğretim üyesidir. Simone Beauvoir, Levinas, Derrida, Merleau-Ponty, Bataille, Lacan üzerine Türkçe ve yabancı dillerde yayımlanmış çok sayıda makalesi vardır. Başlıca eserleri: *Başkalık Deneyimi* (2005), *A Companion to Derrida* (Ed., 2014) *Cinsiyeti Yazmak* (Ed., 2016), *Dünyanın Teni* (2017), *Cinsel Farkın İnşası* (2018), *Çocuk ve Allah* (2018), *Cinsiyetli Olmak* (Ed., 2019), *Ontologies of Sex: Philosophy in Sexual Politics* (2020)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	13
I	15
HENRI BERGSON	
1. Giriş	15
2. Bergson'un Hayatı ve Eserleri	16
3. Bergson Felsefesinin Güzergâhı	18
3.1. Sürem ve Zaman	18
3.2. Madde ve Bellek	21
3.3. Yaratıcı Tekâmül	24
3.4. Ahlak ve Din	28
4. Sonuç	32
5. Okuma Parçası: <i>Bilinç ve Hayat - Henri Bergson</i>	35
2	38
EDMUND HUSSERL	
1. Giriş	38
2. Husserl'in Hayatı ve Eserleri	39
3. Husserl'in Felsefesinin Güzergâhı	40
3.1. Matematiksel Sorunsaldan Mantığın Temellendirilmesine	41
3.2. Fenomenolojik Yöntemin Keşfi	44
3.3. Aşkın/Transandantal Fenomenoloji	49
3.4. Yaşam Dünyası	51
4. Husserl'in Etiği	55
5. Fenomenoloji ve Post-Fenomenolojiler	59
6. Sonuç	59
7. Okuma Parçası: <i>Kayıp Zamanın İzinde - Marcel Proust</i>	63

3	67
MARTIN HEIDEGGER	
1. Giriş	67
2. Heidegger'in Hayatı ve Eserleri	67
3. Heidegger Düşüncesinin Güzergâhı	69
3.1. Varlık ve Zaman	73
3.2. Varlık Tarihi ve Teknoloji Sorunu	81
3.3. Ereignis	84
4. Heidegger ve Etik	87
5. Sonuç	87
6. Okuma Parçası:	90
<i>Gündelik Kendi-Oлма ile Herkes - Martin Heidegger</i>	
4	94
JEAN-PAUL SARTRE	
1. Giriş	94
2. Sartre'm Hayatı ve Eserleri	94
3. Sartre Felsefesinin Güzergâhı	96
3.1. Yönelimsellik ve Ego'nun Aşkınılığı	100
3.2. Varlık ve Hiçlik	102
3.3. Diyalektik Akılın Eleştirisi	110
4. Sartre'm Ahlakı	118
5. Sonuç	119
6. Okuma Parçası:	121
<i>Şiddet Üzerine - Frantz Fanon</i>	
5	124
EMMANUEL LEVINAS	
1. Giriş	124
2. Levinas'm Hayatı ve Eserleri	126
3. Levinas Felsefesinin Güzergâhı	127
3.1. Zaman ve Başka	130
3.2. Bütünlük ve Sonsuz	133
3.3. Olmaktan Başka Türü veya Özün Ötesinde	142
4. Sonuç	146
5. Okuma Parçası:	149
<i>İnsan İnsanın Yargıcı Olabilir mi? - Dostoyevski</i>	

6	152
HANNAH ARENDT	
1. Giriş	152
2. Arendt'in Hayatı ve Eserleri	152
3. Arendt Düşüncesinin Güzergâhı	154
3.1. Totalitarizm Nedir	155
3.2. Kötülük Problemi	161
3.3. Arendt'in Siyaset Felsefesi	167
4. Sonuç	174
5. Okuma Parçası:	178
Boğulanlar ve Kurtulanlar - Primo Levi	
7	181
MAURICE MERLEAU-PONTY	
1. Giriş	181
2. Merleau-Ponty'nin Hayatı ve Eserleri	181
3. Merleau-Ponty Düşüncesinin Güzergâhı	183
3.1. Algı Sorununa Giriş	184
3.2. Fenomenolojik Yöntem	185
3.3. Beden	187
3.4. Algılanan Dünya	190
3.5. Sessiz Cogito	194
3.6. Fenomenolojiden Fenomenolojinin Ötesine	197
3.7. Ten	198
4. Merleau-Ponty'nin Sanatla İlişkisi	201
5. Merleau-Ponty'nin Siyasi Yazıları	203
6. Sonuç	206
7. Okuma Parçası:	208
Biri, Hiçbiri ve Binlercesi - Luigi Pirandello	
8	212
SIMONE DE BEAUVOIR	
1. Giriş	212
2. Beauvoir'm Hayatı ve Eserleri	213
3. Beauvoir Düşüncesinin Güzergâhı	214
3.1. Muğlaklık Etiği	215
3.2. İkinci Cinsiyet Olmak	225

4. Sonuç	234
5. Okuma Parçası: <i>Sürüne Sürüne - Pınar Selek</i>	239
9	242
GILLES DELEUZE	
1. Giriş	242
2. Deleuze'ün Hayatı ve Eserleri	243
3. Deleuze Düşüncesinin Güzergâhı	243
3.1. Deleuze'ün Başka Filozoflar Üzerine Eserleri	245
3.2. Fark, Olay, Tekillik, Çoğulluk	253
3.3. Kapitalizm ve Şizofreni	257
4. Sonuç	262
5. Okuma Parçası: <i>Histeri - Gilles Deleuze</i>	264
10	267
JACQUES DERRIDA	
1. Giriş	267
2. Derrida'nın Hayatı ve Eserleri	268
3. Derrida Felsefesinin Güzerhâhı	270
3.1. Dekonstrüksiyon	273
3.2. Dekonstrüksiyon, Etik ve Siyaset	281
4. Sonuç	288
5. Okuma Parçası: <i>İnsanın Sonları/Ereklere - Jacques Derrida</i>	291
DİZİN	296

ÖNSÖZ

Elinizdeki kitap, 20. yüzyıl Kıta Avrupa felsefesine giriş niteliği taşımaktadır. Orijinal metinlerle ilişki kurmadan önce okura felsefi güzergâhları göstermekte ve son yıllarda büyük oranda Türkçeye çevrilmiş temel metinlerdeki önemli kavramların ve savların neler olduğunu basit bir çerçevede anlatmaya çalışmaktadır. Okurun bu metinlerle ilişki kurmasını kolaylaştırmak amacıyla yazılmıştır.

Kitabın ilk versiyonu, sadece altı bölüm içeriyordu. Fol Kitap'ın önerisiyle on bölüm içerecek şekilde genişletildi ve formatı değiştirildi. Elbette kitap daha da genişleyebilirdi. İleride yeni bir ciltte burada eksik kalan düşünürleri de ekleyerek tamamlayabilirim umarım.

2000'li yıllardan başlayarak Galatasaray Üniversitesi ve Koç Üniversitesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde 20. yüzyıl Kıta Avrupa felsefesi dersleri verdim. Bu süreçte gurur duyduğum pek çok öğrenci ve akademisyen öğrenci yetiştirdim. Bu kitapta kullandığım materyal, verdiğim bu derslerin notlarından oluşmaktadır. Elbette kısaltılmış ve başlangıç aşamasındaki okur için uyarlanmış olarak.

Dileğim bu kitabın çağdaş felsefe okumak ve Bergson, Husserl, Heidegger, Arendt, Sartre, Simone de Beauvoir, Merleau-Ponty, Levinas, Derrida, Deleuze gibi düşünürlerle tanışmak ve felsefi bir ilişki kurmak isteyen okurlara faydalı olmasıdır.

Kitabın yeniden yazım sürecinde kitabı okuyarak çok faydalandığım önerilerini benden esirgemeyen felsefe öğretmeni ve değerli dostum Çiğdem Şimşek'e; özenli ve yaratıcı editöryal faaliyeti için Ebubekir Demir'e teşekkürü borç bilirim.

ZEYNEP DİREK
İSTANBUL 2021

I HENRI BERGSON

1. Giriş

Bergson'a göre felsefe bilimdir. Onu diğer bilimlerden ne yöntem bakımından ne de elde ettiği kesinlikler bakımından ayırt edebiliriz. Fizikçinin açıklamaları nasıl izlenimlerden, faraziyelerden ibaret değilse, filozofun yöntembilimsel bir biçimde ortaya koyduğu sonuçlar da fizikçinin açıklamaları kadar doğru olabilir. Bergson, felsefeyi bilim olarak anlayışında Descartes'ı takip eder. Descartes, *Meditasyonlar*'da bilgiyi bir ağaca benzetmişti: Bu ağacın kökleri metafizik, gövdesi fizik, dalları da diğer bilimlerdi. Bergson da metafizik ile fizik arasında bir devamlılık kurmak ister. Bununla beraber, Descartes bir bilim olarak felsefenin matematiği örnek alarak akli görü (*intuition*) ile tümdengelim (*déduction*) birleştiren bir yöntem kullanmasını uygun görmüştü. Başka deyişle, Descartes'ın felsefe bilimini kurmak için kullandığı bilim modelini matematik sağlıyordu. Bergson'un kullandığı bilim modeli ise matematik değil, biyolojidir. Bu değişikliğin sebebi nedir? Biyoloji 19. yüzyılda Kartezyen matematiğin şemaları dışına çıkarak büyük bir gelişme göstermiştir. Bergson, 19. yüzyılda meydana gelen bilimsel gelişmeler sonucunda metafizik ile bilimin birbirinden kopmasını, metafiziğin Descartes'tan Kant'a dek matematik bir modelle çalışmış olmasına bağlar. Biyoloji, geniş anlamıyla 'yaşam bilimi' demektir. Ancak terimin anlamı yalnızca organik yaşamla sınırlı kalmayıp psişik yaşamı ve toplumsal yaşamı da kapsayacak bir biçimde genişlemiştir. Bergson'a göre metafiziği

DİZİN

1968 Öğrenci Hareketi 214

A

açıklamak 78

adalet 130, 137, 168, 172, 175, 176,
177, 267, 272, 283, 284, 285, 286,
295

adlandırma 256

ahlak 34 ; açık ~30; ~ yasası 143,
175; gerçek ~ 34; kapalı ~ 29, 30,
34

akıl 134, 247

akılcılık 16, 196; ~ eleştirisi 16

aksiyoloji 56, 61, 219

algı 22, 23, 33, 45, 183, 184, 192,
197

Alman İdealizmi 82

Alquie 243

anlam 42, 43, 54, 60, 68, 72, 79, 111,
112, 116, 129, 137, 138, 140, 145,
182, 184, 189, 192, 195, 196, 198,
202, 203, 206, 208, 219, 220, 224,
226, 229, 235, 256, 259, 260, 267,
274, 275, 276, 278, 283, 284, 288,
289, 290, 291

anlama 75, 78

annelik 144, 228, 233

Anselmus 103

antisemitizm 216

antropoloji 59, 77, 95, 111, 271, 288

Aristoteles 67, 68, 69, 70, 74, 82, 87,
133, 154, 158, 167, 169, 175, 253,
276

aritmetik felsefesi 41

Artaud 264, 265, 270

arzu 57, 128, 136, 137, 146, 147,
148, 230, 234, 244, 252, 253, 257,
258, 259, 262, 263

aşk 31, 152, 190, 231, 258

aşkın idealizm 49

aşkınlık 97, 98, 100, 103, 104, 105,
119, 123, 126, 128, 129, 130, 131,
133, 135, 137, 139, 141, 142, 146,
147, 148, 199, 220, 223, 229, 233,
234, 236, 244, 246, 249, 250, 262;
~ın imkânı 130, 131, 142

ataerkillik 228, 231, 232, 233, 236

atalet 117

Austin 281, 284, 294

Avrupa 13, 54, 55, 83, 126, 128,
146, 287; ~ kültürünün krizi 146

Aynı 124, 133, 146; ~ ile Başka iliş-
kisi 146

B

Başka 15, 28, 30, 31, 45, 53, 55, 75,
85, 86, 102, 103, 112, 114, 116,
124, 125, 126, 127, 128, 129, 130,
131, 132, 136, 137, 139, 142, 143,
144, 145, 146, 147, 148, 151, 170,
173, 193, 205, 226, 237, 243, 245,
260

başkalık 114, 115, 128, 232, 236,
272, 273; radikal ~ 132, 236, 272

Başkası 98, 99, 107, 109, 129, 131,
132, 138, 139, 141; ~için-varlık
98, 107, 109; ~na karşı sorumluluk
144; ~nın kabulü 138; ~yla ilişki
98, 141, 142, 197

Bataille 270, 271

Batı felsefesi 96, 124, 146, 147, 279

beden 21, 24, 51, 52, 53, 61, 181,
183, 184, 187, 188, 189, 190, 191,
192, 194, 195, 196, 198, 199, 204,
206, 208, 244, 253, 262, 263, 264,
265, 274, 279; nesne olarak ~ 51,
53, 61; yaşayan ~ 51, 61, 184, 187,
189, 190, 195, 206

belirlenimcilik 24, 33, 226

bellek 17, 18, 9, 21, 22, 23, 28, 32,

- 35, 36; hakiki veya 'saf' ~ 23; alışkanlık ~i 23
 ben 18, 46, 53, 66, 102, 127, 129, 131, 132, 136, 137, 139, 143, 144, 146, 187, 197, 199, 200, 245, 246
 Benjamin 272, 287
 benlik 129
 biçimsel kategoriler 43
 bilen özne 77
 bilim 15, 17, 19, 32, 38, 41, 53, 65, 67, 87, 181, 183, 206, 249
 bilimcilik 16
 bilinç 19, 20, 23, 28, 32, 33, 36, 38, 39, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 59, 60, 69, 71, 73, 82, 88, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 106, 119, 120, 127, 134, 164, 186, 187, 188, 195, 226, 227, 256, 257, 259, 277, 281
 biri-diğeri-için 130, 144
 biyoloji 15, 16, 17, 29, 226, 237
 Blanchot, Maurice 126, 271
 Blücher, Heinrich 153
 bölgesel ontolojiler 39
 Braig, Carl 68
 Brentano, Franz 39, 55, 68
 bütünlük 26, 76, 135, 147, 205
 bütünsellik fikri 138
- C
- Camus, Albert 95, 215, 217, 218, 220, 234
 Canguilhem 162, 243
 Cantor, Georg 39
 Carroll, Lewis 255, 256
 Chouchani 127
 cinsel fark 216, 225, 235
 cinsellik 253
 cinsiyet 216
 cinsiyetçilik 216
 cogito 50, 82, 186, 189, 195, 196, 197
- Ç
- çevre etiği 203
 çıkar-gözetmez özne 148
- D
- Darvincilik 27, 33; Neo-- 25, 27
 Darwin 16, 17
 Dasein 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 88, 90, 91, 92, 127, 132, 135, 147; ~ analitiği 73, 75
 değerlendirme 56, 61
 değerler 56, 57, 58, 106, 204, 207, 219, 235, 242, 263, 278, 280, 282; ~in yeniden değerlendirilmesi 278
 dekonstrüksiyon 73, 74, 267, 271, 272, 273, 280, 286, 288, 289, 292, 293
 demokrasi 154, 162, 285
 deneycilik 192, 195, 206, 245, 246, 249
 deneyim 16, 40, 46, 54, 107, 127, 131, 134, 137, 139, 147, 160, 171, 183, 185, 186, 191, 192, 200, 205, 206, 215, 220, 229, 231, 247, 279, 289
 deneysel bilimler 16, 38
 Descartes 15, 20, 38, 82, 102, 119, 125, 129, 134, 135, 136, 137, 147, 148, 186, 190, 196, 244, 246
 destruksiyon 73, 74, 81, 82, 88
 devlet 167, 168, 174, 282
 devrim 154, 205
 dışkınlık 128
 différance 274, 275, 280, 283, 284, 287, 289, 290
 dil 84, 85, 89, 160, 201, 202, 264, 278, 280; ~in düzeni 256; ~in imkânı 256
 dilbilim 271
 Dilthey 82
 din 28, 29, 30, 31, 34, 140, 250; ~ din 30, 31, 34; ~ler 30, 34, 86, 140, 234; kapalı bir ~ 30
 dinsel mistisizm 29
 direniş 115, 252, 253, 259, 263
 diyalektik 95, 97, 99, 110, 117, 119, 135, 198, 204, 205, 207, 218, 227, 248, 267, 274, 279, 283, 290
 diyalog 125
 dizisel topluluk 115
 doğa 17, 18, 21, 26, 38, 74, 183, 184, 186, 189, 191, 199, 201, 226, 242, 257; ~ felsefesi 18; ~nın sadece nesne olmaktan çıkması ve özneyle ilişkin özellikler kazanması 199

doğal: ~ özgürlük 282; ~ seçim 17, 27; ~ tavır 49
doğruluk 21, 42, 280
doğurganlık 132
Dostoyevski 10, 149, 163
durum 236; ~ içerisindeki özgürlük 216
duyguculuk 56, 61
duygulanım(lar) 76, 78, 79, 88, 244, 249, 258
duyum 19, 192, 193, 246
duyumsama 192, 196, 264
duyumsanır olan 280
dünya: ~da olma 75, 76, 104, 127, 132, 146, 147, 185, 193, 198; ~ deneyimi 187
düşünce 17, 37, 67, 87, 179
düşünüm 16, 186, 187
düşünsel çözümleme 187, 206

E

edebiyat 79, 91, 95, 164, 200, 204, 212, 213, 270, 271, 288
efendi 226; ~ köle ilişkisi 232
egemenlik 122, 272, 287
Eichmann 153, 154, 164, 165, 167, 179
ekonomi 242, 253, 259
eleştirel felsefe 136
emek 170, 171, 172
endişe 78, 79, 80, 90, 161, 258
Engels 225
entelektüalizm 194, 195, 206
epistemoloji 100, 101, 193
Ereignis 73, 84, 85, 86, 89, 93
ereksellik 25
erkek şiddeti 162
eros 67, 128, 132
erotik 139, 230
estetik 95, 242, 250, 270
etik 28, 31, 55, 56, 58, 61, 62, 87, 89, 95, 97, 118, 125, 128, 129, 130, 137, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 173, 203, 204, 219, 220, 221, 235, 270, 272, 285, 286; ~in ontolojiiyi öncelemesi 138; ~ ilişkisi 137, 139, 142, 143, 148; ~ özne 142, 143, 144, 145, 148
evlilik 232, 233

evren 18, 21, 25, 33; ~i bir oluş olarak düşünmek 28
evrim 16, 17, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 33, 34, 235
evrimcilik 16
eylem 112, 170, 173, 211, 235; ~in dünyada gerçeğin örtüsünü aç 230

F

fark 253, 262; ~ ontolojisi 254
faşizm 55
felsefe 4, 38, 39, 40, 65, 66, 87, 93, 94, 95, 125, 135, 188, 212, 241, 243, 244, 245, 247, 248, 249, 250, 252, 266, 267; ~ tarihi 244
felsefi antropoloji 59, 77, 95
feminist felsefe 181
feminizm 237, 239, 240, 241, 271, 288
fenomenoloji 38, 45, 49, 54, 59, 60, 62, 65, 73, 95, 97, 99, 111, 119, 154, 166, 181, 182, 184, 186, 206, 249, 277, 281, 284; transandantal ~ 38
fenomenolojik redüksiyon 44, 45, 60, 102, 281
fizik 15, 38, 39, 87
fizikçi 15
Flaubert, Gustave 95
Foucault 243, 252, 253, 262, 266, 270
Frege 41
Freud 231, 257, 258, 259, 270, 271

G

Galilei 53
Gandillac 243
geçmiş 20, 23, 47, 154, 170, 192, 254, 255, 260
genç kız 230
genetik fenomenoloji 54
geometrinin nesnesi 270
geri yönelim 47, 48
geri-çözümleme 111
gestalt psikolojisi 184
görme 45, 70, 83, 191, 192, 194, 198, 199
Grassman, Hermann 39
Guattari 245, 247, 252, 253, 257, 258, 259, 261, 262, 265

- güç 252, 264
gündeliklik 77, 92
- H
- hakikat 54, 70, 87, 137, 138, 201, 205, 224, 230, 275, 287, 289
- Hartmann 55
- hayat hamlesi 26
- haz 65, 123, 131, 151, 211, 216, 241, 253, 294, 295
- Hegel 74, 82, 86, 106, 109, 110, 135, 146, 147, 222, 227, 229, 241, 248, 271, 282, 291
- Henry, Michel 59, 62
- hermenötik 82, 221
- heteroseksizm 239
- hiçlik 95, 97, 98, 99, 102, 103, 106, 107, 118, 119, 123, 197, 214, 215, 217
- Himmler 161
- hiper-geçerlilik (hyper-validity) 284
- hipostaz 132, 147
- Hitler 126, 153, 155, 268, 276
- Hobbes 282
- homo faber 228
- hukuk 281
- Hume 57, 243, 245, 246, 247, 251, 262
- Hutcheson 57
- Hyppolite 243, 270
- I
- ırkçılık 146, 216
- İ
- içe dönüş 102
- içkinlik 98, 119, 229, 236, 242, 246, 249, 250, 251, 257, 262
- idealizm 22, 49, 97, 107, 108
- ideler 246
- ifade 256
- ihtiyaç 113, 136
- ikinci cinsiyet 233
- iktidar 109, 154, 158, 168, 204, 221, 239, 240, 252, 253, 261, 262
- ileri yönelim 47, 48
- ileri-çözümleme 112
- iletişim 80, 84, 192, 193, 195, 204, 205, 270
- imge 22, 33, 93
- indirgeme 112, 185, 291
- istisna 285
- isyan 234
- işçi sınıfı 110
- işsizlik 162
- J
- Jabes 270
- Jaspers, Karl 68, 153
- Joyce 271
- K
- kadınlık 212, 215, 239; ~ durumu 231, 236
- Kafka 245, 271
- kamusal alan 161, 174, 175
- Kant 15, 49, 50, 57, 66, 71, 82, 103, 104, 112, 120, 134, 135, 136, 141, 143, 146, 147, 148, 154, 155, 167, 173, 175, 186, 244, 246, 247, 262, 265, 283
- kapalist ekonomi 242, 253
- kapitalizm 110, 171, 258, 259; ~in krizi 259
- karar verilemezlik 280, 284
- kategorial görü 44
- kavramlar 252
- kaygı (Angst) 79
- kaynaşmış grup 114, 116
- kendi-için-varlık 102, 106
- kendilik 129
- kendinde-şey 46, 103, 104
- kendinde-varlık 98, 102, 103, 104, 120, 197
- kesişim 200
- kıtlık 113, 115
- Kierkegaard 67, 253
- kişi 189
- kitaplar 168
- kitle lideri 158
- konukseverlik 287
- Kopernik 53, 247
- Koyré, Alexandre 128
- kozmooloji 24
- köksap 244, 260, 261, 263
- köle 226, 227; ~ efendi diyalektiği 226, 227
- Königsberger, Leo 39

- kötü 204
kötülük 150, 160, 161, 162, 163,
164, 165, 175, 203, 236; ~ün sıra-
danlığı 164
kriz 38, 79, 96
Kronecker, Leopold 39
kuruluş 281
kutsalın şiddeti 140
kültür 212, 235, 273, 282
- L
- Lacan 271
Lacancı yapısalcı linguistik 256
Lamarck 25
Lefebvre, Henri 182
Leibniz 134, 213, 243, 250, 251,
254, 262
Lévi-Strauss 182, 228, 232, 278
lider 157, 158, 159, 174
Locke 282
logosmerkezcilik 277, 289
- M
- madde 18, 21, 22, 23, 28, 32, 33, 34,
36; ~ dünyası 16; ~nin algısı 22
mağduriyet 105
Mallarmé 271
Malraux, André 201
mantık 26, 41, 42, 44, 54, 61, 87,
203
Marksizm 110, 111, 112, 171, 204,
258
Marx 95, 97, 110, 119, 154, 171,
172, 254, 259, 271, 272, 286, 287,
295
matematik 15, 16, 35, 38, 39, 41, 42,
44, 168
materyalizm 16, 22, 99, 110
mekân 18, 19, 41, 86, 134, 191, 247;
~in algısı 191
mekanizm 25, 249, 258
mekânsallaşma 275
metafizik 15, 27, 67, 69, 87, 128,
133, 135, 136, 137, 140, 141, 147,
148, 234, 242, 267, 273, 276, 277,
278, 279, 280, 284, 288, 290, 291,
293, 294; ~ arzu 128, 136, 137,
147, 148
mevcudiyet 71, 72, 131, 140, 147,
186, 203, 274, 276, 277, 278, 287,
289, 290; ~ metafiziği 276, 277,
278; ~ tecrübesi 277
militarizm 239
milliyetçilik 239
mistik 28, 31, 272, 283; ~ deneyim
28; ~ tecrübe 31
mistisizm 31, 34
modernlik 172
monad 250
muğlaklık 67, 72, 216, 219, 220, 234
muhalefet 174, 205
Mutlak 232; ~ı kutsaldan kaynakla-
nan şiddetten arınmış bir biçimde
kabul etmek 140; ~in azizliği 140;
~ başka 232, 233; ~ ben 46
müzik 168
- N
- natüralizm 42
Nazizm 40, 55, 68, 155, 165
neden sonuç ilişkileri 184, 231
Neo-Lamarckçılık 25, 26
nesnel zaman 47
nesneleştirme 109
Nietzsche 243, 248, 250, 252, 253,
254, 255, 262, 266, 271, 278, 279,
281, 293, 294, 295
nihilizm 166, 225, 279
- O
- Oedipus 245, 252, 257, 258, 259
olay 253, 256, 257
olgusalılık 97, 104, 105, 119
olumsuzlama 132, 248
ontoloji 38, 39, 51, 73, 74, 95, 133,
135, 136, 138, 148, 183, 199, 254
ortak: ~ duyu 175; ~ özgülleşme 111,
116
otorite 154, 156, 228, 247, 272, 283
otoriter yönetim 168
- Ö
- ölüm 79, 80, 132, 147, 151, 162,
169, 214, 226; ~e doğru olmak 80
önceden kurulmuş uyum 251
öngörmek 36
öteki 231
ötekilik 231, 232

- özdeşlik 93, 129, 254, 262
 özel mülkiyet 282
 özgür karar 285
 özgürlük 28, 94, 97, 98, 110, 112, 117, 118, 119, 134, 135, 138, 143, 147, 154, 175, 205, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 232, 235, 236; ~ün olgusallıkla ilişkisi 96, 119
 özne 132, 193, 197, 241; ~ felsefesi 88
 özneler-arasılık 52, 53, 61, 221, 222
- P
- Parmenides 20, 131
 performatif edimler 281
 Platon 17, 67, 69, 70, 71, 82, 158, 167, 168, 169, 174, 244, 279
 Ponge 271
 postmodernizm 275
 post-yapısalcılık 278
 praksis 110, 111, 112, 113, 116, 120
 psikoloji 18, 38, 95, 181, 182, 190, 271, 288; çocuk ~si 197
 psikolojizm 42, 107
- R
- realizm 22, 97, 107, 108
 resim 84, 201, 202, 270
 Rickert, Heinrich 40, 68
 Ricoeur 59, 62, 127
 Roseinzweig, Franz 135
 Rousseau 270, 277, 282
- S
- saçma 149, 220; ~ duygusu 234
 saf bellek 23
 saf var olmanın onulmazlığı 132
 sanat 31, 86, 91, 93, 182, 183, 196, 198, 201, 271, 288, 289
 sanatsal ifade 202
 Saussure 277, 278
 savaş suçluları 164
 Scheler, Max 55
 Schmitt, Carl 284, 285, 287
 sesmerkezcilik 277
 sessizliğin mırıltısı 131
 sezgi 20, 22, 23, 24, 28, 31, 33
 Shaftesbury 57
- Sisifos 218, 225, 234
 sivil: ~ itaatsizlik 173; ~ toplum 281
 siyasal egemenliğin meşruluğu 281
 siyaset 95, 99, 117, 118, 120, 130, 141, 152, 153, 154, 155, 161, 167, 169, 170, 172, 173, 175, 182, 183, 196, 198, 203, 204, 272, 273, 281, 284, 286, 287, 290; ~ felsefesi 95, 118, 153, 155, 175, 182, 198, 272, 273, 281, 284, 286
 siyasi kötülükler 162
 Sokrates 71, 74
 sonsuz 125, 127, 128, 129, 130, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 142, 143, 148; ~ fikri 134, 136, 147, 148; ~ ile sonlu arasındaki ilişki 125
 sorumluluk 180, 273, 294; ~ etiği 58
 sosyoloji 271, 288
 soykırım 164
 söz 53, 71, 90, 111, 156, 177, 256, 272, 274, 276, 277; ~ün düzeni 256
 Spencer, Herbert 16, 17, 18
 Spinoza 67, 134, 204, 243, 250, 251, 252, 254, 262, 266
 Stalin 155
 Stalinizm 152, 155
 Stern, Günter 153
 Stumpf, Carl 39
 süreklilik 20
 sürem 17, 18, 19, 20, 24, 27, 28, 32, 33
- Ş
- şey 42, 76; ~in mekânsallığı 191; ~le-rin sessiz sesleri 202
 şiddet 30, 142, 145, 154, 156, 158, 160, 172, 173, 174, 179, 203, 229, 240, 264
 şiir 86
 şizofrenik id 258
- T
- Tanrı 130
 tarih 54, 82, 95, 99, 110, 111, 118, 203, 205, 215, 235, 254, 255, 270, 274; ~ felsefesi 95
 tarihsel materyalizmi 99
 tasarım 4, 202
 tekillik 253, 262, 285, 286

teknoloji çağı 83, 84, 89
tekrar 243, 245, 246, 247, 253, 254,
255, 262
temsil 19, 20, 21, 22, 23, 31, 33, 56,
76, 90, 97, 100, 134, 157, 167,
188, 189, 202, 205, 208, 209, 215,
223, 232, 247, 248, 258, 277, 280
ten 17, 40, 68, 133, 167, 182, 188,
198, 199, 203, 206, 243, 265, 269
tersine çevrilebilirlik 200, 207
Tidd, Ursula 216
tin 21
tinsellik 141
toplum 30, 34, 99, 113, 144, 150,
159, 160, 205, 228, 230, 235, 238,
282; ~ sözleşmesi 282
toplumsal: ~ ahlak 29, 31, 34; ~ barış
144, 145; ~ cinsiyet 216, 233, 238,
239, 240; ~ cinsiyet eşitliği 233; ~
cinsiyet rolleri 233; ~ sözleşme ku-
ram-ları 282; ~ ve ekonomik adalet-
sizlik 236
totalitarizm 154, 161
totaliter: ~ hareketler 159; ~ liderler
158; ~ rejimler 156, 173
töre 30, 31, 34; ~ ahlakı 30, 34
töz 250
tüketim 258

U
ulus devlet 282; ~in krizi 287
utanç 108

Ü
üçüncü 141
üretim araçları 110
üst sınıflar 114

V
varlık 18, 28, 32, 59, 67, 68, 70, 71,
72, 73, 74, 75, 76, 77, 79, 80, 81,
82, 84, 88, 90, 93, 94, 95, 97, 98,
99, 102, 103, 106, 107, 118, 119,
123, 126, 127, 132, 135, 197, 214,
215, 217, 254, 292; ~in dayanılmaz
ağırlığı 131; ~in tarihi veya yazgısı
83; ~in zaman olarak belirlenimi
72; ~ bilimsel çözümleme 94; ~tan
çıkılmak 131

varolan 68, 70
varoluş 27, 220, 235, 237
varoluşçuluk 69, 95, 154, 182, 203
veludiyet 128, 129, 132, 142
Vietnam Savaşı 214
vitalizm 258

W

Weierstrass, Karl 39
Wundt, Wilhelm 39

Y

yabancılaşma 171, 172, 263
Yahudi geleneği 124
yapısalcılık 74, 245, 255, 278, 284
yaratıcı: ~ heyecanlar 31, 34; ~
tekâmül 18, 24, 25, 29, 33, 37
yargı 40, 54, 55, 173, 195
yasa 272, 285, 295
yaşam: ~ atılımı 33; ~ dünyası 16, 51,
53, 54, 61, 187; ~ hamlesi 26, 27;
~in kaçınılmaz muğlaklığı 218
yaşamsal iletişim 192
yatay çözümleme 111
yerine geçme 121, 130, 145
yersiz-yurtsuzlaşma 261
yineleme 283
yönelimsel bağlar ve ilişkiler 188
yönelimsellik 42, 44, 47, 48, 50, 60,
96, 97, 98, 100, 101, 103, 119,
120, 188, 197
yönelme 43, 47, 60
Yunan felsefesi 71, 74, 124
yükümlülük 92, 285
yüz 129, 137, 139, 147; ~ etiği 142;
~ün aşkınlığı 139; ~ -e 129, 137,
139, 140, 141, 142, 176

Z
zaman 18, 28, 33, 46, 59, 68, 70, 71,
72, 73, 74, 75, 76, 77, 79, 80, 81,
82, 84, 88, 90, 93, 126, 127, 128,
130, 131, 132, 134, 135, 142, 147,
151; ~in bilince nasıl verildiği 18; ~
ve mekân 18, 41, 247; gerçek ~ 19,
32; içsel ~ 47
zamansallaşma 47, 275
zamansallık 72
zekâ 20, 22, 23, 24, 25, 28, 32, 33
zihin 17, 35, 37, 60, 184